

A Jézusban hívő kicsinyek

Elolvasandó a KIO 68. numerusa, amely alapját képezi az alábbi vitának. A problémám a következő: A 475. lap 2. bekezdése megállapítja, hogy Jézus „a naggyá lenni akaró tanítványoknak a gyermeket állítja oda eszményül. A gyermek mily tulajdonságai alapján? Nem nevezi meg ezt a tulajdonságot.” Úgy gondolom, hogy az idézet utolsó mondata megtámadható, mert Jézus a „bennem hívő” jelzővel látja el a kicsinyeket (Mt 18,6). Mivel tehát Jézus ezt az egyetlen „gyermeki” tulajdonságot mégiscsak megnevezi, ezért a jelzett bekezdés tartalma önkényesnek tűnik. Sőt, a továbbiakban a gyermek alacsonyságáról írt fejtegetésed is problematikusává válik, mivel figyelmen kívül hagytad a „bennem hívő” jelzőt.

Köszönöm a kritikai megjegyzést. Mivel elolvastad a 68. numerust és annak elolvasása alapján jutottál el a fenti ellenvetéshez, azért nem idézem a 68. numerusban megfogalmazottakat, hanem más utat választok állításom megvédésére.

Megállapítottam, hogy azt gondolod, hogy az idézett evangéliumi helyen Jézus a gyermekekre gondolt, amikor a „bennem hívő kicsinyekről” beszélt. Ezután felvetem a kérdést, hogy elméletileg mi mindenre gondolhatott Jézus, amikor a „benne hívő kicsinyeket” emlegette. Majd én is állást foglalom arra vonatkozóan, hogy kikre gondolt Jézus, amikor a „benne hívő kicsinyeket” emlegette.

Jézus a „kicsiny” szót gondolhatta:

- a. biológiai
- b. evilági országbeli és
- c. Isten országa-beli értelemben.

Ennek alapján a „benne hívő kicsiny” kifejezés hat különböző jelentéstartalmat hordozhat.

a.1. Vannak kicsinyek. A kicsinyek osztálya azonos a gyermekek osztályával, és ezek kivétel nélkül mindannyian hisznek Jézusban. Ez esetben a jelző kifejtő jelző, és nem megkülönböztető jelző.

a.2. A kicsinyek osztálya megint csak azonos a gyermekek osztályával, de a kicsinyek-gyermekek univerzumán belül vannak Jézusban hívő kicsinyek-gyermekek, és Jézusban nem hívő kicsinyek-gyermekek. Ez a két osztály szabatosan kizárja egymást. A jelző ez esetben nem kifejtő, hanem megkülönböztető jelző.

b.1. Vannak kicsinyek. A kicsinyek osztálya azonos a társadalmi értelemben vett szegények osztályával; és ezek mind, kivétel nélkül hisznek Jézusban. A jelző – kifejtő jelző.

b.2. Vannak kicsinyek és ezek egy univerzumot alkotnak a társadalmi értelemben vett szegényekkel, de ezen az univerzumon belül a Jézusban hívő kicsinyek-szegények szabatosan elhatárolódnak a Jézusban nem hívő kicsinyektől-szegényektől. A jelző – megkülönböztető jelző.

c.1. Anyagilag azonos a b.2. kategóriával. A kicsinyek-szegények univerzumán belül vannak, akik Lélekben kicsinyek-szegények (a Jézusban hívők), és akik csak társadalmi értelemben véve szegények, de nem élnek a Szent Lélekben, és a Lélek nem él bennük (a Jézusban nem hívők).

c.2. Vannak kicsinyek, akik nem teljesítik és nem tanítják az Isten Országának a törvényeit (Mt 5,19). Ezek nem lehetnek a dicsérettel emlegetett „Jézusban hívő kicsinyek”. Ezek Jézusban nem hívők. Ezek nem nagyok az Isten Országában.

Íme, az elméletileg felmerülhető jelentések, melyek közül ki kell választanunk azt a jelentést, amelyre Jézus valójában gondolt.

Jézus csak azokat a kicsinyeket dicséri, akik az Isten Országában nagyok. Ezért aztán a c.2. jelentés szóba sem jöhet, hiszen itt csak Jézusban nem hívő kicsinyekről lehet szó. A másik öt jelentés azonban szóba jöhet, s most el kell döntenünk, hogy az általam képviselt a.1. és a.2. jelentés valamelyikére gondolt-e Jézus, vagy a lehetségesnek megmaradt öt jelentés valamelyikére, és melyikre.

Azt gondolom, hogy az a.2.-jelentésre gondoltál, hiszen egyértelmű, hogy Kaifás és a nagytanács tagjai nem nevelték a gyermekeiket arra, hogy higgyenek Jézusban; tehát nem minden „kicsiny” hisz Jézusban. Ugyanezen az alapon elvethetjük nemcsak az a.1.-, hanem a b.1.-jelentést is, hiszen az is nyilvánvaló, hogy nem minden szegény hisz Jézusban. Marad tehát az a.2. és a b.2., valamint az utóbbival anyagilag azonos, csak szempontilag különböző c.1.-jelentés. Benne hívő gyerekekre gondolt-e Jézus, vagy pedig a benne hívő szegényekre?

Az idézett helyet megelőzően Jézus a gyerekekről beszél: a tanítványok csak akkor mennek be a Mennyek Országába, ha megtérnek és olyanok lesznek, mint a gyermekek; a tanítványok csak akkor lesznek nagyok a Mennyek Országában, ha olyan alacsonyra alacsonyítják magukat, mint amilyen alacsony a gyermek (Mt 18,3-4). Ha konzekvensen képviseled a szóban forgó „bennem hívő kicsinyek” a.1.-jelentését, akkor azt hiszem, ki kell bővítened kritikádat: Jézus nem csupán egyetlen gyermeki tulajdonságot nevez meg. Hiszen a gyermek megtértségi állapotban van; a gyermek alacsony, a gyermek – ezen megtértségi állapota és alacsony volta alapján – eszmény a tanítványok számára, a gyermek bemegy az Isten Országába, a gyermek nagy az Isten Országában. Az a.1.-jelentés kizárása alapján természetesen mindez csak a „bennem hívő gyermekre” érvényes, akit Jézus egyébként nem említ, hanem csak a „bennem hívő kicsinyeket”.

Ez a konzekvencia – gondolom – elgondolkodásra készítet. A gyermek ténylegesen birtokosa az Ország összes értékeinek? A gyermek beteljesítette az Ország követelményeit, tökéletes, mint Mennyei Atyánk? A gyermek, akit a szülői akarat determinál még arra is, hogy higgyen Jézusban és arra is, hogy ne higgyen Jézusban? El kell gondolkodnunk: nem csak szimbóluma a gyermek a Jézus által kívánt magatartásnak? Mert ha csak szimbóluma, akkor a fenti állítások nem a gyerekekre vonatkoznak, hanem a felnőttektől megkívánt magatartásra utal a megtértség és az alacsonyság, s ez esetben felvetődik a 68. num. kérdése: Melyek lehetnek azok a gyermeki tulajdonságok, amelyek alapján Jézus a gyermekkel szimbolizálja azokat, akik teljesítik az Ország kívánalmait? Azaz melyek lehetnek azok a gyermeki tulajdonságok, amelyeket Jézus nem nevez meg?

De menjünk tovább a kérdéses „bennem hívő kicsinyek” irányában. A következő versben Jézus azonosítja magát a tanítványok körének közepére állított gyermekkel: aki ezt a gyereket befogadja, Jézust fogadja be (Mt 18,5). Óhatatlanul eszünkbe jut az ítélet-tabló, amelyben Jézus ugyanígy azonosította magát a rászorulókkal, tehát a szegényekkel, akiket ott a „a maga testvéreinek” mond (Mt 25,40). Nem esik szó arról, hogy a tanítványok körének

közepére állított gyerek szüleitől elhagyott, elvesztett, adoptálandó, ellátandó lett volna (Mt 18,2). Miért kellett volna befogadni azt a gyermeket, ha a „gyermek” nem szimbolizál valakit-valakiket, akik szegénységük-rászorultságuk következtében befogadás-igényt támaszthatnak?

Ezután jutunk el a „bennem hívó kicsinyek” kifejezést tartalmazó mondathoz: Jobb, ha malomkövet kötnek annak nyakába, aki „megbotránkoztat egyet a kicsinyek közül, akik hisznek bennem”. Ez lett volna a gyermek egyetlen megnevezett tulajdonsága! Mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy miután az előző versekben Jézus egymás után négy ízben használta a „gyermek” szót, s ezt nem kevés állítmánnyal („tulajdonsággal”) látta el, kifejezést vált és „e kicsinyekről” kezd beszélni, sőt „benne hívó kicsinyekről”. Odajutottunk, ahonnan a kifejezés jelentését eldönteni akaró feladatunk elején elindultunk. Gyerekekről van itt szó? A „gyermek” szó gyermeket jelöl-e, vagy szimbóluma csupán a Jézusban hívő magatartásnak?

Kérdésünk eldöntéséhez fel kell használnunk e kifejezés márki párhuzamosát. Márknál is olvashatjuk, hogy jobb, ha malomkövet kötnek annak nyakába, aki megbotránkoztat „egyet a kicsinyek közül, akik hisznek” (Mk 9,42), de ez az előfordulás öt-versnyi távolságra áll attól a verstől, amelyben Jézus azonosítja magát a gyermekkel (Mk 9,37). Josef Schmid meg is állapítja: „Máté itt megint egybeolvasztott egymással két áthagyományozott formát” (Das Evangelium nach Matthäus, Leipzig 1963. 268.lap). Ez a malomkő-téma Márknál is, Lukácsnál is (Lk 17,2) nem a rangvita szövegösszefüggésében szerepel, hanem a megbotránkoztatásról szóló anyagon belül, amelyet Máté egybeszerkeszt a rangvitával. A szóban forgó mátéi hely csak utána van a rangvitának, de nem tartozéka annak; s így semmiképpen sem következik ebből az után szituációból, hogy a „kicsiny” szó a „gyermekre” utalna – függetlenül attól a problémától, hogy az előzőekben a „gyermek” szó szimbolikus vagy tényleges jelentést hordozott.

Hasonlóképpen idekívánkozik a Mt 18,10-14-ben kétszer is előkerülő „kicsiny” szó, és annak jelentése. A Mt 18,6-9 tárgyalja a megbotránkoztatás-témát, s ezután az elveszett juh témája következik, amelyet a „kicsinyekkel” vezet be és zár le: „Meg ne vessetek egyet sem a kicsinyek közül, „Mennyei Atyátok nem akarja, hogy egy is elveszzen a kicsinyek közül” (Mt 18,10,14). Az elveszett juh engedi, hogy Jézus (a gazdája) hazavigye; bizik tehát benne, hisz benne.

Hozzá kell még tennem mindehhez, hogy a „kicsiny” (mikros) a szóban forgó kérdéses jelentésű előforduláson kívül Jézus ajkán egyetlen egyszer sem helyettesíti-jelenti a „gyermeket”. Ezen az egy kérdéses helyen pedig csak látszólagos a szövegösszefüggés a gyermekről szóló előző szakasszal. Ezzel – úgy gondolom – eldöntöttnek lehet tekintenünk, hogy a kérdéses helyen a „kicsiny” nem gyermeket jelöl, hanem az Ország népét, amely a szegényekből rekrutálódik: az Ország népe hisz Jézusban, és nem a gyermek.

Marad tehát eldöntetlenül a 68.num problémája; melyek lehetnek azok a gyermeki tulajdonságok, amelyeknek alapján Jézus a benne hívőket, az Ország népét a „gyermekkel” szimbolizálja?

Mindenekelőtt tudatosítsuk magunkban még egyszer a már látott „gyermek”-jellemzőket, majd egészítsük ki az analízist a még meg nem vizsgált egy „gyermek” és egy „csecsemő” előfordulás analízisével. Mt 18,3-4: A „gyermek” megtérttségi állapotban van, alacsony, bemegy a Mennyei Országába, nagy ebben az Országban, és így eszmény a tanítványok számára. Mk 10,15: A „gyermek” valaminő módon fogadja az Isten Országát és

csak az megy be az Isten Országába, aki ezen a módon fogadja azt. Mt 11,25: Az atya csak a „csecsemőknek” fedte fel a jézusi tanítást, a „bölcsek és okosok” elől elrejtette.

Úgy gondolom, hogy nyilvánvaló: a valóságos-tényleges gyermek-csecsemő nincsen a megtértség állapotában; nem érdeme, hogy alacsony; érdemei alapján nem mehet be az Országba, és nem lehet ott nagy; az Országot sehogy sem fogadja, és nem világosodott meg előtte a jézusi tanítás. S ezek után válaszolok a kérdésre, hogy Jézus a csecsemő-gyermek melyik tulajdonságára gondolhatott, amikor az országbeli magatartás eszményét a „gyermek-szimbólummal” jelölte meg. Melyik tulajdonságára gondolhatott (mert a tényleges gyermek-csecsemő egyetlen tulajdonságát sem nevezte meg)? – csak erre a kérdésre válaszolhatok.

Az országbeli magatartás – vonatkozás. Az ember vonatkozása az Atyához, ill. Jézushoz. A csecsemő-gyermek magatartása is vonatkozás; vonatkozás a szüleikhez, elsősorban édesanyjához. Vonatkozási hasonlóság rejlik Jézus e szimbólum-választása mögött. Ahogyan a gyermek viszonylik az anyjához, szüleikhez, úgy kell viszonyulnia az Országban az embernek az Atyához, ill. Jézushoz. Ahogyan a gyermek-csecsemő alacsony és kicsiny – nem törekszik rá, hanem az! – úgy az országbeli embernek arra kell törekednie, hogy alacsony és kicsiny legyen. Ahogyan a gyermek teljes bizalommal reá bízta magát az anyjára, úgy kell az országbeli embernek, a kicsinynek reá bíznia magát az Atyára, ill. Jézusra. A magamat valakire reá bízás – az az ó- és újszövetségi hitnek a tartalma. Ahogyan a gyermek hisz az anyjában, úgy kell az országbeli kicsinynek (alacsonynak, gyermeknek) hinnie az Atyában, ill. Jézusban. A gyermek ennek az anyjához fűződő magatartásnak eleve birtokában van, ezért a „gyermek” az eszménye annak az embernek, aki Jézusban hívő kicsiny akar lenni, akit nem szabad megbotránkoztatni ebben a törekvésében, és aki eme törekvése folytán engedi, hogy – ha elveszett, akkor – Jézus hazavigye. A gyermek az eszmény, mert az elveszett gyermek nem csak engedi az őt megtaláló anyjának, hogy hazavigye, hanem meg nem szűnően és vígasztalhatatlanul sír az anyja után, s oly nehezen várja, hogy anyja megtalálja őt. A gyermek – ismételjük – minderre nem törekszik, ennek mind birtokában van. A bűnösöknek, akikért Jézus jött, törekedniük kell erre a magatartásra, s ez a magatartás a metanoia, a megtérés; a gyermek viszont megtértségi állapotban van. Ez a „gyermeki” magatartás biztosítja a felnőtteknek, hogy bemehessenek az Országba és ott nagyok lehessenek. Ahogyan a gyermek fogadja szüleinek érte való gondját, úgy kell fogadnia az országbeli embernek Jézus érte való gondját. Ahogyan a gyermek-csecsemő felfedezi-megtalálja az anyja által neki nyújtott anyai emlőt és táplálkozik abból, úgy a nem-bölcs és nem-okos országbeli csecsemő is felfedezi és megtalálja a jézusi tanítást, amelyet az Atya felfedett számára, míg a Fiában nem hívő, a Fiára magukat reá-nem-bízó bölcsek és okosok elől elrejtette.

Végezetül Jézus azonosítja magát a „gyermekkel” (Mt 18,5). Ugyancsak a vonatkozási hasonlóság alapján. Jézus egészen reá bízta magát az Atyára. A gyermek egészen reá bízta magát az anyjára. Az országbeli felnőtt-„gyermek” egészen reá bízta magát Jézusra. A magatartásbeli azonosság alapján állítja, hogy az, aki befogadja az ilyen felnőtt-gyermeket, az magát Jézust fogadja be.

Nem idealizálta tehát Jézus a gyermeket, akiből a szülői nevelésnek kell kihozni a Jézusban való hitet és ennek magatartásbeli tartalmát: a csak magára gondoló csecsemői és gyermeki önzésből való kiemelkedést, a másra is gondolást, a szociális viselkedést, a

szeretetet. Azt dicséri a csecsemőben, gyermekben, ami annak ösztöneibe írt léttörvénye: a kapaszkodás ösztönét.

Mindezek alapján vallom, hogy Jézus a gyermekek üdvösségéről semmit sem állított: a felnőtt-„kicsinyeknek” az angyalai látják szüntelenül a mennyekben Jézus Atyjának arcát (Mt 18,10). Hogy mit „gondolhatott” az üdvösségükről – ennek megválaszolása már nem tárgya ennek a vitának, amely csak azt akarja kitesztázni, hogy megnevezett-e Jézus valamilyen gyermeki tulajdonságot, vagy tulajdonságokat.

Megjelent: Karácsonyi Ajándék 1977. 6. kötet